

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วม

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

1.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

1.3 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

1.4 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

1.5 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2. การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1 ด้านการบริหารวิชาการ

2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล

2.4 ด้านการบริหารทั่วไป

3. นโยบายการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ระยะเวลาและตราศ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยต่างประเทศ

4.2 งานวิจัยในประเทศ

การมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ดังนี้

นิคม หวายนบุตร (2550 : 6) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการพัฒนา โดยผ่านกระบวนการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน กระตุ้นให้ประชาชนมีบทบาทในการคิดริเริ่ม สามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาและร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาและวางแผนปฏิบัติ รวมทั้งร่วมอุดหนุนช่วยเหลือทรัพยากรทางการบริหารตลอดจนมีอำนาจในการตัดสินใจที่จะดำเนินกิจกรรมของตนเองภายในชุมชน

เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการและควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากร ตลอดจนปัจจัยการผลิตในวงสังคม อันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองในที่สุด

ชร สุนทรายุทธ (2551 : 540) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็แนวทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ตลอดจนการประเมินผล โดยทุกฝ่ายได้สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันอันนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กร

ทำนอง ภูเกิตพิมพ์ (2551 : 3) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อและความยึดมั่นของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กร อีกทั้งยังต้องขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย โดยการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา เพราะทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุทิศตนมากยิ่งขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา

สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2551 : 42) ได้กำหนดไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของกิจการในองค์กรได้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ

รีดเดอร์ (Reeder. 1974 : 39) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปะทะ สัมผัสทางสังคม ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

หวัง (Whang. 1981 : 91 - 92 ; อ้างถึงใน ชร สุนทรายุทธ. 2551 : 540) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง กระบวนการเข้าไปดำเนินงานของบุคคลหรือของกลุ่มเพื่อให้สะท้อนถึง ความสนใจของตน หรือเพื่อให้การสนับสนุนทางด้านกำลังงานหรือทรัพยากรต่อสถาบัน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนในการคิด การทำ การวางแผน การแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ และมีส่วนในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ในองค์กรด้วยความสมัครใจ เพื่อปรับปรุง วางแผน ประเมินผลงานช่วยเหลือ สนับสนุน ทำประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือส่วนรวมในการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และร่วมประเมินในกระบวนการใดกระบวนการหนึ่ง ขององค์กร โดยเริ่มตั้งแต่ กำหนดปัญหา วางแผน ดำเนินการ จัดสรรทรัพยากร ตลอดจนการประเมินผล

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

สถาบันพระปกเกล้า (2549 : 16) ได้กำหนดไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการ โดยแบ่งกระบวนการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วมในลักษณะเป็นกระบวนการต่อเนื่อง 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน ประกอบด้วย การรับรู้เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนและร่วมวางแผนโครงการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ และการตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดสรรประโยชน์หรือผลของโครงการ หรือผลของการตัดสินใจที่จะเกิดขึ้น
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ประชาชนจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการติดตามประเมินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย ซึ่งผลของการประเมินนี้จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าไปในกระบวนการมีส่วนร่วมขั้นที่ 1 ต่อไป

ชัยวัฒน์ วัฒนศักดิ์ (2549 : 38) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการทำงานแบบมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทัศน์ปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วม หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียนั้นยินยอมปฏิบัติตามและรวมถึงตกลงยอมรับได้อย่างสมัครใจ เต็มใจและสบาย

สนธยา พลศรี (2550 : 5) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เป็นสิทธิมนุษยชนที่ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกระดับ
2. สอดคล้องกับปรัชญา แนวความคิด และหลักการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน
3. เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จนโยบายของรัฐบาล ในเรื่องการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนท้องถิ่น
4. นำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน
5. ทำให้ดำเนินการพัฒนาชุมชนได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและชุมชน
6. เป็นการพัฒนาศักยภาพบุคคล กลุ่มและองค์กรในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ
7. เป็นการสร้างความพึงพอใจร่วมกัน มีความชอบธรรม เป็นที่ยอมรับร่วมกันภายในกลุ่ม ไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในชุมชน

8. ทำให้เกิดความรัก ห่วงแค้น รับผิดชอบ และเป็นเจ้าของชุมชน

9. เป็นกระบวนการสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนให้ประสบความสำเร็จ

10. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เพราะเป็นการพัฒนาคนในชุมชน โดยคนในชุมชนเพื่อคนในชุมชนอย่างแท้จริง รัฐบาลเป็นเพียงผู้สนับสนุนในบางส่วนเท่านั้น

สตีล และ โพรเตอร์ (Steers and Porter. 1991 : 3) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วม จะช่วยให้การตัดสินใจได้จากส่วนรวม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการตัดสินใจเพียงอย่างเดียว ยังใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับการดำเนินการด้วย เช่น การจัดองค์กรกำหนดกิจกรรมพัฒนา เป็นต้น และการตัดสินใจยังมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องผลประโยชน์และการประเมินผลอีกด้วย

ฮอดกิ้นสัน (Hodgkinson. 1991 : 94) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมคือการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก หรือความปรารถนาของกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม และสร้างคุณประโยชน์เพื่อสังคม

โคเฮน และ อัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff. 1997 : 17) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ทำให้เกิดความร่วมมือในการบริหารงาน ทำให้สถานศึกษาบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถจัดระดับ ได้ดังนี้

1. ระดับไม่มีส่วนร่วมเลย คือการที่โรงเรียนและชุมชนไม่มีการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเลย ต่างฝ่ายอยู่โรงเรียน ไม่ให้โอกาสแก่ประชาชนที่จะมีส่วนร่วม ประชาชนก็ไม่สนใจ ไม่รับรู้ ไม่ร่วมกิจกรรมโรงเรียน

2. ระดับที่มีส่วนร่วมน้อย คือ การที่โรงเรียนติดต่อกับประชาชนในชุมชนเป็นบางครั้ง ลักษณะของการมีส่วนร่วมเป็นการรับฟังสิ่งซึ่งโรงเรียนได้แจ้งให้ทราบ

3. ระดับที่มีส่วนร่วมปานกลาง คือ การที่ประชาชนได้รับทราบเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียนเพิ่มมากขึ้นและมีคำถามจากประชาชนมาสู่โรงเรียนบ้างเป็นครั้งคราว แต่ส่วนใหญ่เป็นการรับฟังจากโรงเรียนฝ่ายเดียว

4. ระดับการมีส่วนร่วมมาก คือ การที่โรงเรียนและชุมชนเริ่มมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันมากขึ้น เป็นการติดต่อทั้ง 2 ฝ่าย มีการค้นหาเหตุผล แก้ไขปัญหาพร้อมกัน โรงเรียนรับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้และประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น

5. ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การที่โรงเรียนและชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน การค้นหาเหตุผล การตัดสินใจ การแก้ปัญหาพร้อมกันทั้ง 2 ฝ่าย ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการเสริมสร้างชุมชนโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีความสำคัญ โดยเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล ให้เกิดพลังการต่อรอง ส่งเสริมบทบาทและหน้าที่ด้านต่าง ๆ และให้ชุมชนทำกิจกรรมที่สัมพันธ์กับวิธีการพัฒนาตนเอง

ลักษณะของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการ ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2553 : 12) ได้กำหนดไว้ว่า การมีส่วนร่วม โดยนักวิชาการจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว่ามี 5 ลักษณะ คือ

1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2. การปรึกษาหารือ เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อที่จะรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม หรือประกอบการจัดทำรายการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมนอกจากนี้การปรึกษาหารือยังเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชนทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมมากขึ้น และเพื่อให้มีการเสนอข้อเสนอแนะเพื่อประกอบทางเลือกในการตัดสินใจ

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็น การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม และผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้น ได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ และค้นหาเหตุผลที่จะดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้นหรือไม่ การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายรูปแบบโดยรูปแบบที่พบเห็นกันบ่อย ได้แก่

3.1 การประชุมในระดับชุมชน การประชุมประเภทนี้จะต้องจัดเวทีขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมจะต้องส่งตัวแทนเข้าร่วม เพื่ออธิบายให้ที่ประชุมทราบถึงลักษณะโครงการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและตอบข้อซักถาม การประชุมในระดับนี้อาจจะจัดในระดับที่กว้างขึ้นได้ เพื่อรวมหลาย ๆ ชุมชนในคราวเดียวกัน ในกรณีที่มีหลายชุมชนได้รับผลกระทบ

3.2 การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ สำหรับโครงการที่มีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการ จำเป็นจะต้องมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกมาช่วยอธิบายซักถาม และให้ความเห็นต่อโครงการ การประชุมอาจจะจัด

ในที่สาธารณะทั่วไป ผลการประชุมจะต้องนำเสนอต่อสาธารณะและผู้เข้าร่วมประชุมต้องได้รับทราบผลดังกล่าวด้วย

3.3 การประชาพิจารณ์ เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนมากขึ้น เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยไม่มีการปิดบัง ทั้งฝ่ายเจ้าของโครงการและฝ่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการ การประชุมและคณะกรรมการจัดการประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับมีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจนและทุกฝ่ายทราบทั่วถึงกัน ซึ่งอาจมาจากการร่วมกันกำหนดขึ้นทั้งรูปแบบการประชุมไม่ควรจะเป็นทางการมากนัก และไม่เกี่ยวข้องกับนัยของกฎหมายที่จะต้องมีการชี้ขาดเหมือนการตัดสินใจในทางกฎหมาย การจัดประชุมจึงอาจจัดในหลายวัน และไม่จำเป็นว่าจะต้องจัดเพียงครั้งเดียวหรือสถานที่เดียวตลอดไป

4. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งในทางปฏิบัติที่จะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ ไม่สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ อาจดำเนินการให้ประชาชนได้รับผลกระทบ เลือกว่าตนเองเข้าไปนั่งในคณะกรรมการใดคณะกรรมการหนึ่ง ที่มีอำนาจตัดสินใจ รวมทั้งได้รับเลือกในฐานะที่เป็นตัวแทนประชาชนในพื้นที่ซึ่งประชาชนจะมีบทบาท ชี้นำการตัดสินใจได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการพิเศษนั้น ๆ ว่าจะมีการวางน้ำหนักของประชาชนไว้เพียงใด

5. การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบนี้ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงในเชิงของการป้องกันแก้ไข แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องและป้องกันสิทธิของตนเอง อันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม และเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองคิดว่าควรจะได้รับ โดยในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ให้หลักการเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในหลายมาตรา ซึ่งประชาชนสามารถใช้สิทธิของตนตามรัฐธรรมนูญ ทั้งในรูปแบบของปัจเจกและในรูปแบบขององค์กรและตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 เป็นต้น

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2555 : 16) ได้กำหนดลักษณะการมีส่วนร่วมที่พบในปรากฏการณ์จริง มีได้หลายลักษณะในที่นี้จะแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ เป็นลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกันของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดความต้องการ ความจำเป็น การตัดสินใจเลือกหนทาง วิธีการดำเนินการ การร่วมกันรับผิดชอบดำเนินการ เป็นต้น การมีส่วนร่วมลักษณะนี้เป็นรูปแบบที่พึงประสงค์ในการดำเนินการ

2. การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน เป็นลักษณะการมีส่วนร่วมที่ผู้กำหนดภาพรวม เป็นบุคคลภายนอก ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในลักษณะแสดงความคิดเห็นในการดำเนินการบางส่วน หรือร่วมกิจกรรมบางลักษณะ หรือบางกิจกรรม เช่น กิจกรรมลักษณะที่รัฐบาลให้นโยบาย ให้กรอบมาให้ชุมชนเลือกทำ เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ หรือ แบบผู้ได้บังคับบัญชา มีลักษณะการมีส่วนร่วม แบบเป็น ไปตามความต้องการของผู้อยู่เหนือกว่า ผู้มีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์เชิงบทบาท ไม่เท่าเทียมกันและมีความรู้สึกลด้อยอำนาจกว่าอีกฝ่าย เป็นต้น

สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วม เป็นการเข้ามามีส่วนในกิจกรรมขององค์กรทั้งการรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร รายละเอียดการดำเนินงานของหน่วยงาน มีการปรึกษาหารือ รับฟังความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ โดยอาจมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ หรือบางส่วนของบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน องค์กร เอกชน องค์กรภาครัฐ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อองค์กร

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

บวรศักดิ์ อุวรรณ โณ และถวิลวดี บุรีกุล (2550 : 32) ได้แบ่งขั้นตอนกระบวนการมีส่วนร่วมใน 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 มีส่วนร่วมในการวางแผน ประกอบด้วย การรับรู้ เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผน และร่วมวางแผนกิจกรรม

ขั้นที่ 2 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/ดำเนินการ ประกอบด้วย การเกี่ยวข้องกับการดำเนินการ ในกิจกรรมต่าง ๆ และการตัดสินใจ

ขั้นที่ 3 มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดสรรประโยชน์ หรือผลของกิจกรรมหรือผลของการตัดสินใจที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 4 มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เกี่ยวกับการพยายามที่จะประเมินประสิทธิผล ของโครงการต่าง ๆ และพิจารณาวิธีการที่จะดำเนินการต่อเนื่องต่อไป ประชาชนจะเข้ามา มีส่วนเกี่ยวข้องกับการคิดเกณฑ์ในการประเมิน โครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย ซึ่งผลของ กระบวนการประเมินนี้ จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าไปในกระบวนการมีส่วนร่วมขั้นที่ 1 ซึ่งเป็นขั้นตอน ของการวางแผนต่อไป

โกวิท พวงงาม (2551 : 8) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา กล่าวคือ ถ้าหากประชาชน ยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนการดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ประชาชนรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ประชาชนส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและการปฏิบัติงาน ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินงาน และกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วม ประชาชนย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้น ได้รับผลดีได้รับประโยชน์ หรือส่งผลอย่างไร

สรุปได้ว่า ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่ให้ผู้คนที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ปฏิบัติ/ดำเนินการ จัดสรรผลประโยชน์ และประเมินผล

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดหน้าที่การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจ. 2549 : 3 - 4)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น โดยให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยในการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
 2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
 3. การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง
- โดยมีการจัดการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้
1. มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
 2. มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา 0 สถานศึกษา 0 และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 3. มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา
 4. มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
 5. ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา
 6. การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น
- ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพครู ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพบริหาร การศึกษา ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการและครู และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 1) ได้กำหนดไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา คือ หลักการสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา เป็นการกระจายอำนาจ

การบริหารและการจัดการศึกษา การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการบริหารการศึกษา โดยมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ อันได้แก่ความเป็นเอกภาพในการกำหนดนโยบายในการบริหารการศึกษา มีมาตรฐานและทิศทางในการบริหารการศึกษาเหมือนกัน โดยส่วนกลางจะกำหนดนโยบาย ให้คำปรึกษา ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการบริหารการศึกษา มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่ สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารการศึกษา เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคล ชุมชน สถาบันสังคมต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา โดยระดมทรัพยากรต่าง ๆ จากทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารการศึกษามีส่วนร่วมในลักษณะการวางแผนการดำเนินกิจกรรมการใช้ประโยชน์

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็น การร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และร่วมประเมินผล ในการจัดการเรียนรู้โดยการถ่ายทอด การฝึก การอบรม และการปฏิบัติงาน ตลอดจนความต้องการหรือความมุ่งหวังในการพัฒนาการศึกษาเพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาตามความเหมาะสมและความต้องการของชุมชนตามบทบาทหน้าที่

การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดการดำเนินการไว้ ดังนี้

ด้านการบริหารวิชาการ

นักวิชาการได้กล่าวถึงการบริหารวิชาการไว้ ดังนี้

สมศักดิ์ แก้วสม (2549 : 6) ได้กล่าวถึง การบริหารวิชาการว่า เป็นกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร และการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ตามกำหนดไว้ในจุดหมายของการพัฒนาผู้เรียน โดยให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ เพื่อสร้างความมั่นใจว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้คุณภาพตามที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

บุญส่ง เจริญศรี (2550 : 16) ได้ให้ความคิดเห็นว่า การบริหารงานวิชาการโดยสถานศึกษา จะต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานภาพ และความต้องการของชุมชน และสังคม โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการจัดการศึกษาจะต้องมีคุณภาพและมาตรฐาน

เลิศดาว กลิ่นศรีสุข (ออนไลน์. 2550) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารวิชาการ เป็นการบริหารกิจกรรมทุกชนิด ในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด

กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 35) ได้กำหนดไว้ว่า ภารกิจงานเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรสถานศึกษาให้สนองต่อความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมในการวางแผนให้คำปรึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนและเสนอแนวทางในการจัดระบบการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา และกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษามีเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนการสอน มีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และมีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 2) ได้กล่าวว่า การบริหารวิชาการ เป็นการบริหารสถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงการพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2553 : 30) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารวิชาการ เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

ฟอร์เรสต์ และกินเซอร์ (Forest and Kinser. 2002 : 1) ได้กล่าวว่า งานวิชาการ เป็นงานที่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารและการส่งเสริม การจัดทำหลักสูตร การสอน และการจัดการเรียนรู้ และการจัดการต่าง ๆ ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

วิกค์ และคณะ (Vick and et al. 2008 : 7) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นการวางแผนงานที่ต้องรับผิดชอบในการติดตามงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาการทั้งหมด ซึ่งเป็นภาระงานที่ใหญ่กว่าบริหารงานทั่วไป

ฟราย และคณะ (Fly and et al. 2009 : 68) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นการดำเนินกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนของนักเรียนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพมากที่สุด ประกอบด้วยงานหลายอย่าง เช่น หลักสูตรการจัดแผนการเรียน การจัดครูเข้าสอน การพัฒนาการเรียนการสอนการพัฒนาครูด้านวิชาการ รวมถึงการนิเทศการสอน เป็นต้น

สรุปได้ว่า การบริหารวิชาการ เป็นกระบวนการเกี่ยวกับการจัดการหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรให้ตอบสนองต่อผู้เรียนและท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน กำกับ ดูแล ติดตามผล และนิเทศเพื่อให้ครูได้ประเมินผลตามสภาพจริง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทำการวิจัยเพื่อเกิดการพัฒนา

การจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูได้ใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างหลากหลาย และพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีความหลากหลายและเข้าถึงได้ง่าย โดยมีบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ

ด้านการบริหารงบประมาณ

นักวิชาการ ได้กล่าวถึงการบริหารงบประมาณไว้ ดังนี้

พุทธา โพธิ์มะฮาด (2549 : 8) ได้กล่าวว่า การบริหารงบประมาณ เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากร การจัดทำงบประมาณ การจัดทำบัญชีและการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการพิจารณาให้ความเห็นชอบการตรวจสอบติดตามและประเมินผล

กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 40) ได้กำหนดไว้ว่า การบริหารงบประมาณ เป็นภารกิจงานเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์การจัดและพัฒนาศึกษาของสถานศึกษา มีการวางแผนกลยุทธ์ จัดทำข้อมูลทรัพยากร จัดทำระบบฐานข้อมูลทรัพยากร และจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา มีการกำกับตรวจสอบติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้งบประมาณของสถานศึกษา

ศิลป์ชัย อวงตระกูล (2553 : 6) ได้กล่าวว่า งานการบริหารงบประมาณ เป็นการจัดทำและเสนอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานการใช้จ่ายเงินการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

กุลิก (Gulick, 1987 : 13) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงบประมาณ เป็นการจัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน การวางแผนและการจัดทำโครงการ การบัญชีและการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงิน การตรวจสอบบัญชีกสนใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบและรัดกุม

พอสตัน (Poston, 2011 : 12) ได้กล่าวว่า การบริหารงบประมาณ เป็นแผนการสำหรับการใช้ทรัพยากรที่มีให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร และให้ได้ผลิตภัณ์มากที่สุด โดยผลผลิตอาจเป็นผลลัพธ์ คุณค่าการบริการ และประโยชน์จากการดำเนินการ

สรุปได้ว่า การบริหารงบประมาณ เป็นการจัดทำงบประมาณทั้งการของบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณ การจัดทำบัญชี รายงานการใช้จ่ายเงิน ประเมินผล และรายงานการใช้จ่ายงบประมาณ รวมถึงการพัสดุ การจัดทำข้อมูลทรัพยากรของหน่วยจัดการศึกษา การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ และดัชนีชี้วัดผลผลิต และผลลัพธ์ด้านงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ ได้อย่างเป็นระบบ โดยให้บุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการตรวจสอบ โดยติดตามการใช้งบประมาณและทรัพยากร ประเมินผลคุณภาพการปฏิบัติงาน และวิเคราะห์ความมีประสิทธิภาพ รวมถึงความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษา ส่งเสริม

การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา จัดการเงินในและนอกงบประมาณ ให้มีระบบการทำงานที่ดี จัดหา ควบคุมบำรุงรักษาพัสดุของสถานศึกษาให้เพียงพอและเป็นปัจจุบัน

ด้านการบริหารงานบุคคล

นักวิชาการได้กล่าวถึงการบริหารงานบุคคลไว้ ดังนี้

ปกรณกฤษ อินทร์มงคล (2550 : 20) ได้กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล เป็นกระบวนการในการบริหารกำลังคนขององค์กรผ่านทางกระบวนการวางแผน ระเบียบ และขั้นตอนการทำงาน เป็นงานที่เกี่ยวกับสมาชิกที่ปฏิบัติงานในองค์กร เพื่อให้ได้บุคลากรที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ และระยะเวลาที่เหมาะสม

พรพรรณ อินทรประเสริฐ (2550 : 75) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานด้านบุคลากร มีความสำคัญมากเพราะเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารองค์กร หากสถานศึกษาใดประกอบไปด้วยบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นมืออาชีพอย่างแท้จริง คือ มีความรู้ความสามารถ มีสมรรถนะในงานหลัก มีคุณธรรมและจรรยาบรรณที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษา ย่อมส่งผลให้สถานศึกษาแห่งนั้นมีทั้งคุณภาพและประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 52) ได้กำหนดไว้ว่า การบริหารงานบุคคล เป็นภารกิจงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์ วางแผนและเสนอแนะ การแต่งตั้งบุคลากรในสถานศึกษา ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ตามมาตรฐานวิชาชีพ มีเกณฑ์การประเมินผลงาน แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบ จัดทำทะเบียนประวัติ ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีการส่งเสริมพัฒนา สนับสนุน และสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา

ฟลิปโป (Flippo. 1971 : 5) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานบุคคล เป็นการวางแผน การจัดองค์กร การอำนวยความสะดวก การควบคุมเกี่ยวกับการสรรหา การพัฒนาอัตราเงินเดือน ค่าตอบแทน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การทำนุบำรุงรักษาไว้ซึ่งบุคคลขององค์กร เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ขององค์กร

บีช (Beach. 1980 : 54) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานบุคคล คือ การดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบุคคล การคัดเลือก การให้การศึกษาอบรม การจ่ายค่าตอบแทน การควบคุมอัตรากำลัง การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานการสร้างภาวะผู้นำ และการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งจะส่งผลสำเร็จต่อองค์กร

สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคล เป็น กระบวนการบริหารคนภายในองค์กรตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จัดให้มีมาตรฐานการปฏิบัติงานของแต่ละงานกำกับดูแลและติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ผ่านการวิเคราะห์งาน การวางแผน ผ่านนโยบาย กฎ ระเบียบ

ขององค์กร เพื่อให้บุคลากรในองค์กรได้รับการแต่งตั้ง และมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ตามมาตรฐานวิชาชีพ มีการประเมินผลงาน ส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนวางแผนจัดระบบงานธุรการให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน

ด้านการบริหารทั่วไป

นักวิชาการ ได้กล่าวถึงการบริหารทั่วไปไว้ ดังนี้

ศิรินารถ นันทวัฒน์ภิรมย์ (2549 : 37) ได้กล่าวว่า การบริหารทั่วไปเป็นงานที่มีบทบาทหลักในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานอื่น ๆ ของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนด มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการบริหารจัดการศึกษารวมทั้งการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษา ซึ่งก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เจตคติที่ดีต่อสาธารณชน

มณีรัตน์ ภิณู โณภภาพสกุล (2549 : 46) ได้กล่าวว่า การบริหารทั่วไป เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรที่ช่วยประสานส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริมสนับสนุนการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ตลอดจนการจัดและให้บริการการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่น เพื่อจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ธีรภัทร วงษ์สว่าง (ออนไลน์. 2559) ได้กล่าวว่า งานบริหารทั่วไปของสถานศึกษาเป็นงานที่เกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียนที่จำเป็นต้องปฏิบัติ ทั้งที่เป็นงานภายในและงานติดต่อกับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินกิจการได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างคล่องตัว

กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 65) ได้กำหนดไว้ว่า การบริหารงานทั่วไป เป็นภารกิจงานเกี่ยวกับการวางแผน และการออกแบบระบบงานธุรการ จัดระบบฐานข้อมูล และระบบข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษา มีการประสานงานร่วมกับชุมชนและท้องถิ่น เพื่อให้บริการและประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศแก่สาธารณชน รวมถึงการจัดระบบส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ในสถานศึกษา

แคน โคลี และคณะ (Candoli and et at. 1992 : 7) กล่าวว่าไว้ว่า การบริหารงานทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมหรือการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลกับทั้งในการให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ระบบสถานศึกษา

เจสส์ (Jesse. 1999 : 23) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารทั่วไปในสถานศึกษานั้น จัดขึ้นเพื่อเป็นการบริการหน่วยงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้สามารถดำเนินงานไปตามจุดมุ่งหมาย หรือตามที่ต้องการ การบริหารทั่วไปจึงเปรียบเสมือนส่วนคอยประสานงานหรือคอยสนับสนุนให้ สถานศึกษาสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่กำหนดด้วยความราบรื่น

สรุปได้ว่า การบริหารทั่วไป เป็นงานที่ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวก เพื่อให้การปฏิบัติงานอื่น ๆ ของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย การพัฒนาระบบบริหารจัดการ ภายในสถานศึกษาให้ทันสมัยมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง บรรลุตามมาตรฐาน สถานศึกษา การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดแผนการรับนักเรียน ของสถานศึกษา รวมถึงภารกิจงานเกี่ยวกับการวางแผน และการออกแบบระบบงานธุรการ จัดระบบฐานข้อมูล และระบบข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษา มีการประสานงานร่วมกับชุมชน และท้องถิ่น เพื่อให้บริการและประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศแก่สาธารณชน

นโยบายการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด

สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น (2552 : 26 - 27) ได้กำหนดแนวนโยบาย การจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระยะ 15 ปี พุทธศักราช 2545 - 2559 ดังนี้ 1) ลักษณะ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดการศึกษาอยู่แล้ว ให้ดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ ประชาชนในพื้นที่อย่างทั่วถึงตามความต้องการของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ยังไม่ได้จัดการศึกษาดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในความรับผิดชอบของท้องถิ่น ตามความเหมาะสม ความพร้อม และความต้องการของท้องถิ่น 2) การแบ่งกลุ่มขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มความพร้อมสูง ควรดำเนินการ กิจ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การส่งเสริมอาชีพ/การศึกษานอกระบบ กิจกรรมเด็ก เยาวชน การกีฬา นันทนาการ บำรุงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มความพร้อมปานกลาง ควรดำเนินการ กิจ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (การศึกษาก่อนระดับประถมศึกษา) การส่งเสริมอาชีพ/การศึกษานอกระบบ กิจกรรม เด็ก เยาวชน การกีฬา นันทนาการ บำรุงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มความพร้อมต่ำ ควรดำเนินการ กิจ การส่งเสริมอาชีพ/การศึกษานอกระบบ กิจกรรมเด็ก เยาวชน การกีฬา นันทนาการ บำรุงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และร่วมกับการจัดการศึกษาของรัฐ 3) การพิจารณาการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องพิจารณาจากความต้องการ

และข้อคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น ความคิดเห็นของสภาท้องถิ่น ข้อมูลข้อเท็จจริง (จำนวนโรงเรียน จำนวนเด็ก สภาพที่ตั้ง ฯลฯ) ข้อคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่จะโอนศักยภาพท้องถิ่น (คน เงิน วัสดุ การจัดการ) คน ได้แก่ ศักยภาพในการบริหารการศึกษาของนักบริหารการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอัตราบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เงิน ได้แก่ รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้น ตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ วัสดุ ได้แก่ ความต้องการวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ การจัดการ ได้แก่ ศักยภาพของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ความสนใจ ความสามารถ วิสัยทัศน์ต่อการจัดการศึกษาและการจัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงศึกษาธิการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดหรือมีส่วนร่วมจัดการศึกษาตัวชี้วัดคือ ระยะเวลาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัด หรือมีส่วนร่วมหรือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา ผลการจัดการศึกษา ความร่วมมือของชุมชนในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษานั้นก่อนรับโอน มีแผนการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาหรือแผนพัฒนาการจัดการศึกษาซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับระดับประเภทรูปแบบการศึกษา ตัวชี้วัด คือ การมีแผนในลักษณะแผนกลยุทธ์เพื่อเตรียมความพร้อมการจัดการศึกษา ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษาการมีแผนซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมในการช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส มีวิธีการบริหารและการจัดการศึกษา ตัวชี้วัดคือ รูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษา มีการจัดสรรรายได้เพื่อการศึกษา ตัวชี้วัด คือ สัดส่วนการใช้รายได้มีระดับและประเภทการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ตัวชี้วัด คือ ความต้องการได้เข้าเรียนในสถานศึกษาในระดับและประเภทการศึกษาของประชากรในเขตบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเห็นของประชาชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวชี้วัด คือ ความเห็นของประชาชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเขตบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดการศึกษาในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด จะมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาภายในท้องถิ่นของตนเอง โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน คือ 1) การบริหารวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) การบริหารทั่วไป ขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นไปที่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาภายในท้องถิ่นตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพ และเหมาะสมกับความต้องการของพื้นที่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

ไพร์เออร์ (Pryor. 2005 : 193) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การระดมกำลังการมีส่วนร่วมของชุมชนสังคมเมืองสำหรับการจัดการเรียนการสอนในชนบท กรณีศึกษาประเทศกานา พบว่า การมีส่วนร่วมในชุมชนเกิดจากความต้องการของชุมชนเอง โรงเรียนควรกระตุ้นหรือรื้อฟื้นในการพยายามสร้างความร่วมมือมากกว่าการหวังพึ่งให้ชุมชนเข้ามาช่วยพัฒนาโรงเรียน

โจส (Jose. 2006 : 773) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความร่วมมือของครูในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนในระดับท้องถิ่นประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ 1) วัฒนธรรมความร่วมมือของครูฝังอยู่ในวัฒนธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นของเขตรหว่างเรื่องส่วนบุคคลกับเรื่องของวิชาชีพ ซึ่งจะกระตุ้นความพึงพาซึ่งกันและกันและความรับผิดชอบหน้าที่ในการสั่งสม 2) ความมีประสิทธิภาพและการพัฒนาโรงเรียน สร้างภาพความร่วมมือของครู เป็นผลผลิตของการจัดการกับวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งนำโดยผู้บริหารสถานศึกษา 3) โรงเรียนเป็นสถานที่ สร้างความร่วมมือของครูในเรื่องของความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน 4) การปรับปรุงโครงสร้างของโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน ซึ่งให้เห็นถึงความคิดของความเป็นมืออาชีพใหม่ที่จะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในองค์กรที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และ 5) ประเด็นวิกฤตสร้างการนำเสนอ ที่จะบูรณาการปฏิบัติการเชิงประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของชุมชนและการแบ่งปันในภาพสะท้อนต่อการเรียนการสอนในมุมมองของสังคม และการเมือง

กราวิน และอแลน (Gavin and Alec. 2007 : 34) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน มีผลกระทบในเชิงบวกต่อการพัฒนาชุมชน โดยการส่งเสริมการพัฒนาในผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนและความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยเสมือนเป็นตัวกระตุ้นสำหรับการสั่งสมการพัฒนาชุมชนผ่านการปฏิรูปการศึกษา สำหรับการจัดการโดยใช้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งนำไปสู่การสร้างคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งรวมถึงผู้แทนจากผู้ปกครองและชุมชน

งานวิจัยในประเทศ

ประจักษ์ ทองแจ่ม (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามภารกิจของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุตร เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามภารกิจงาน 4 ด้าน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุตร เขต 2 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามภารกิจงาน 4 ด้าน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุตร เขต 2 พบว่า ด้านการบริหารงาน วิชาการ ปัญหาของผู้บริหารงานสถานศึกษาส่วนใหญ่ คือเรื่องของบุคลากรในสถานศึกษา ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการบริหารงบประมาณปัญหาของผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนใหญ่คือ งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ สำหรับการบริหารจัดการ ในโรงเรียน ด้านการเงิน บัญชีและพัสดุ การระดมทรัพยากรเป็นไปได้อย่างยาก เนื่องจากอยู่ในชุมชน ที่ยากจนและขาดข้อมูลสารสนเทศที่เหมาะสมและจำเป็นต่อการบริหาร ด้านการบริหารงานบุคคล ปัญหาของผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ คือ มีครูไม่ครบชั้น รองลงมาครูสอนไม่ตรงวิชาเอก ด้านการบริหารทั่วไป ปัญหาของผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ คือ ชุมชนที่อยู่รอบ ๆ โรงเรียน ไม่พร้อมในการสนับสนุนกิจการของโรงเรียน

เบญจรงค์ แสงสุกวาว (2551 : 168) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานการศึกษาโรงเรียน สังกัดเทศบาลนคร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า 1) คณะกรรมการสถานศึกษามีความเห็นต่อการมีส่วนร่วม ในการบริหารการศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาโรงเรียน สังกัดเทศบาลนคร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหาร การศึกษาโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ลัดดา เหนียวพิพัฒน์ (2552 : 87) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า

การมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า 1) บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2) บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 5) บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตะวัน พันธุ์ชูศรี (2552 : 93) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมพบว่า ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามความคิดเห็นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้ 1) ด้านการบริหารวิชาการ ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น 2) ด้านการบริหารงบประมาณ ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา สนับสนุนงบประมาณ ในการจัดการศึกษา และ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม และบรรยากาศในโรงเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน

ปัญญา ธิมาชัย (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาด โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ผลการเปรียบเทียบ

การมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำแนกตามสภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวม และรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุขตา แดงสุวรรณ (2558 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด พบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัด ระยอง จันทบุรี และตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรุณี ทองนพคุณ (2558 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทการบริหารงานของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการเปรียบเทียบบทบาท การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามที่กล่าวมา สรุปได้ว่าการจัดการศึกษา ที่จะประสบความสำเร็จนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป เพื่อพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น การจัดการศึกษาต้องสอดคล้องกับ ความต้องการของชุมชน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็น ประโยชน์สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป